

Het Recht van Spreken

Lisa Menke

30 Juni 2020

Achttienjarige Vesper nam een slok van haar thee terwijl ik aantekeningen maakte in mijn notitieblokje. Ik had Vesper uitgenodigd voor een interview over haar deelname aan klimaatstakingen. We waren bijna klaar met ons interview en ik stelde de vraag die steeds weer bij me opkwam als ik praatte met jonge klimaatstakers. “Waarom doe jij aan klimaatactivisme?” vroeg ik. Vesper dacht even na voor ze antwoordde: “Ehm, ik denk omdat ik mijn stem wil laten horen.” In de loop van mijn onderzoek naar klimaatactivisme onder jongeren kwam dit argument vaak terug. Jongeren willen gehoord worden. Mijn onderzoek toont aan dat jongeren meer serieus genomen zouden moeten worden als burgers in onze samenleving.

Ten eerste toont mijn onderzoek aan dat minderjarige klimaatstakers veel verantwoordelijkheid op zich nemen. Staken is niet goedkoop. Treinkaartjes naar Den Haag kosten al gauw twintig euro. Daarnaast blijft het missen van school niet zonder consequenties. Jongeren die staken voor het klimaat moeten vaak extra opdrachten doen of nablijven. Jongeren nemen niet alleen verantwoordelijkheid voor staken, maar ook voor hun eigen bijdrage aan klimaatverandering. Klimaatjongeren veranderen vaak hun eigen gedrag om de aarde te redden. Zo is een groot deel van deze jeugd vegetariër of vegan, recyclen ze hun afval, kopen ze tweedehands kleding, en reizen ze minder met de auto. Daarnaast nemen ze ook hun verantwoordelijkheid door zelf met oplossingen te komen doormiddel van deelname aan schoolprojecten en andere klimaatinitiatieven. Jongeren veranderen niet alleen hun eigen gedrag, maar proberen anderen ook te motiveren om hetzelfde te doen. Kortom, klimaatjongeren zijn geen ongemotiveerde kinderen die geen zin hebben in een dagje school, maar gepassioneerde jongvolwassenen die laten zien dat ze de verantwoordelijkheid voor hun eigen acties kunnen dragen.

Daarnaast gaat het argument dat klimaatstakers kinderlijke onruststokers zijn niet op. Het klopt dat de leuzen van klimaatactivisten misschien wat extreem over zouden kunnen komen, maar extreem taalgebruik is een cruciaal onderdeel van elke soort van activisme. “Weg met het kabinet” bekt nou eenmaal lekkerder dan “meneer Rutte zou u alstublieft als u tijd heeft iets aan het klimaat willen doen”. Uit mijn observaties van klimaatjongeren blijkt dat hun daadwerkelijke acties niet zo extreem zijn. Het vermeende “spijbelen” van jongeren is vaak niet eens officieel spijbelen, omdat deze

jongvolwassenen toestemming krijgen van hun school of ouders. Verder worden protesten zorgvuldig besproken met gemeenten en politie. Actie op een meer lokaal niveau gebeurt vaak met nog meer overleg en samenwerking. Zelfs als regels en wetten worden gebroken in een vorm van burgerlijke ongehoorzaamheid, gebeurt dit op een ordelijke en doordachte manier. Jongeren reflecteren kritisch op de voor- en nadelen van burgerlijke ongehoorzaamheid en zorgen ervoor dat zulk soort acties geoorloofd en, vooral, proportioneel zijn. Zo worden alleen bedrijven die direct bijdragen aan klimaatverandering, zoals Shell, geblokkeerd. Klimaatjongeren zijn dus geen ongeleide projectielen die op zoek zijn naar een verzetje, maar jongvolwassenen die hun stappen uiterst goed overwegen en openstaan voor overleg en samenwerking.

Het recht op deelname is een belangrijk onderdeel en de basis van burgerschap en een gezonde democratie. Een voorbeeld van deelname is het stemmen tijdens verkiezingen, maar ook de bredere deelname aan het maatschappelijke debat valt hieronder. Het feit is dat jongeren al deelnemen in onze maatschappij. Zo zijn jongeren mantelzorgers, zijn er jeugdtakken van politieke partijen, en gaan jongeren de straat op om te protesteren. Sterker nog het doel van veel middelbare scholen is het opleiden van kritische burgers. Deelname is dus een cruciaal onderdeel van goed burgerschap. Het is daarom belangrijk om jongeren uit te nodigen en de optie te geven om hun stem te laten horen.

Die stem kan de mening van anderen tegenspreken, maar het niet eens zijn met jongeren is geen argument om ze de mond te snoeren. Zo probeerde minister Slob scholieren te ontmoedigen door scholen op te roepen om protesteren tijdens schooltijd flink te bestraffen. Het punt van een democratie is echter dat mensen het recht hebben om het met elkaar oneens te zijn. Het Nederlandse poldermodel gaat over het sluiten van compromissen, maar onenigheid vormt daar wel de basis voor. Een staat waar geen discussie bestaat is niet alleen saai, maar biedt ook nog eens weinig ruimte voor verandering. Waarom zou je immers veranderen als toch iedereen de huidige situatie wel prima vindt? De stem van jongeren zou dus een welkome toevoeging kunnen zijn aan het maatschappelijke debat.

Ten slotte zou ik ook u willen oproepen om uw positie rondom jongeren te evalueren. U heeft het volste recht om het oneens te zijn met klimaatjongeren. U wordt ook van harte uitgenodigd om de discussie met ze aan te gaan. Maar onzeg jongeren niet het recht van spreken, omdat ze minderjarig zijn. We doen daarmee jongeren tekort, terwijl hun stem een toevoeging zou kunnen zijn aan het maatschappelijke debat en onze democratie. We kunnen jongeren niet blijven uitbannen. Kleine kinderen worden immers ook groot. ■